

УДК 635.656:632.954:631.563.9

Небаба К. С., канд. с.–г. наук, Загнітко В.В., аспірант
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
e-mail: agronebaba@gmail.com, vitalik.kp07@gmail.com

ЕЛЕМЕНТИ СТРУКТУРИ ВРОЖАЮ ГОРОХУ ПОСІВНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ ТА СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Постановка проблеми. Горох посівний (*Pisumsativum*) – цінна високобілкова бобова культура, яка має великий попит на внутрішньому та світовому ринках. Особливістю культури є біохімічний склад зерна та якість природного комплексу вітамінів та інших біологічно активних сполук[1].

Проблема вирощування гороху в останнє десятиріччя була пов'язана з його збиранням, коли воно було роздільним і велось із великими затратами часу та енергії, а втрати при цьому сягали близько 80%. Але з'явилися нові сорти іноземної та вітчизняної селекції, придатні для прямого комбайнування, яке здійснюється звичайними комбайновими жатками з мінімальними втратами[2]. Це так звані прямостоячі, або половинчасто-безлисті сорти гороху. Їх основною особливістю є те, що верхні листки морфологічно трансформовані в несправжні вуса, які й обумовлюють додаткове зчеплення між собою сусідніх рослин на верхньому ярусі. Проте, рослини, насичені такою кількістю господарсько цінних ознак, потребують належного догляду [3].

Нині горох вирощується на всіх континентах, а посівні площі його займають близько 7 млн га. На земній кулі серед зернобобових культур він посідає п'яте місце після сої, квасолі, арахісу і нуту[4].

Виклад основного матеріалу досліджень. Експериментальну частину роботи виконано впродовж 2017-2020 рр. на дослідному полі Навчально-дослідного центру «Поділля» ПДУ, в умовах польового досліді.

Ґрунт дослідного поля – чорнозем типовий, глибокий малогумусний важкосуглинковий на лесовидних суглинках. Схеми досліді передбачала три сорти гороху; Готівський, Фаргус та Чекбек; варіанти удобрення: P₃₀K₄₅ (контроль), N₁₅P₃₀K₄₅, N₃₀P₃₀K₄₅ та N₄₅P₃₀K₄₅, регулятори росту: контроль – без обробки, Плантапег, Емістим С, Вимпел.

Насіння висівали звичайним рядковим способом з шириною міжрядь 15 см, з глибиною загортання насіння 5-6 см, норма висіву 1,2 млн/га схожих насінин. Після сівби на 2-й день площу посіву коткували кільчастим котком в агрегаті з трактором Т-25 шириною захвату 1,3 м.

Агротехнічні заходи при вирощуванні гороху посівного повинні бути спрямовані на створення оптимальних умов для плодоутворення. Однією із основних складових структури врожаю є кількість квіток та бобів на одній рослині[5]. Наші дослідження показали позитивний вплив на утворення генеративних органів гороху. Після внесення мінеральних добрив та обприскування посівів регуляторами росту кількість квіток і бобів після зав'язування середньому зросла на 10 % порівняно з варіантом – контроль. Така

ж позитивна тенденція спостерігалась і за формуванням кількості зерен в одному бобі і збереження бобів на період достигання.

На ділянках посівів, удобрених мінеральними добривами у дозах $N_{15}P_{30}K_{45}$ та $N_{30}P_{30}K_{45}$ ми зафіксували збільшення кількості квіток в середньому на 1 – 2 %, бобів у мікростадіях ВВСН 81-89 на 4 – 8 % порівняно з варіантом – контроль. За дії регуляторів росту ПланатаПег, Емістим С та Вимпел кількість квіток на одній рослині збільшилася ще на 1,5 – 4,6 %, що призводило до кращої збереженості бобів на одній рослині на період достигання.

Проаналізувавши показники генеративних органів гороху посівного сортів Готівський, Фаргус та Чекбекна ділянках посівів, які були удобрені мінеральними добривами у дозі $N_{45}P_{30}K_{45}$, відмічено меншу кількість квіток на одній рослині, а відповідно і бобів порівняно з попередніми варіантами живлення. На контрольному варіанті (без обробки регуляторами росту) у гороху досліджуваних сортів на одну рослину в середньому було нараховано 12,8 – 14 шт квіток, 6,2 – 7,5 шт бобів після зав'язування, 4,9 – 6,3 шт бобів на період достигання. Після обприскування рослин рістрегуляторами, ці показники збільшувалися в середньому на 0,5 шт/рослину квіток та 1,0 шт/рослину бобів при повному достиганні рослин гороху посівного. На період достигання кількість зерен в бобі становила від 4,5 шт/рослину до 5,4 шт/рослину залежновід сорту.

Висновки. Формування бобів у гороху представляє собою процес поступового цвітіння рослин, тому залежність від технологічних факторів числа бобів та маса насіння з одного бобу може змінюватися в широких межах. Проте в наших дослідженнях за роки проведення дослідів, їх кількість на рослинах гороху посівного та маса насіння змінювалися, але не суттєво.

Композиція $N_{30}P_{30}K_{45}$ + Вимпел була найбільш вдалою. Проведені дослідження показали, що характерні особливості сорту Чекбек були найкращими з усіх сортів, які вивчалися

Список використаної літератури

1. Гадзало Я.М., Вергунов В.А., Карпалюк О.В. // Зернобобові культури і соя: спеціальний випуск реферативного журналу «АПК України», 2016.
2. Електронний ресурс: <https://mind.ua/news/20175189-posivni-ploshchi-gorohu-v-ukrayini-najbilshi-za-ostanni-15-rokiv> (дата звернення 10.04.2018)
3. Небаба К. С. Вплив елементів удобрення на збереженість бобів гороху в умовах Лісостепу Західного. Інноваційні технології у рослинництві: проблеми та їх вирішення: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 черв. 2018 р. Житомир, 2018. С. 5 – 7.
4. Небаба К.С. Горох посівний: агротехнічний комплекс вирощування: монографія. Кам'янець – Подільський: «Видавництво». 2022. 218 с.
5. Нідзельський В. А. Динаміка росту гороху залежно від погодних умов року. Науковий вісник НУБіП України. Серія Агрономія. 2015. №210. С.67- 74.